

**Заклад вищої освіти
«ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

**ІНСТИТУТ ПРАВА ТА СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ТА ПОЛІТИЧНОГО КОНСАЛТИНГУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з освітньої діяльності

Оксана КОЛЯДА

«28» серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 1.1. УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО
РОЗВИТКУ**

освітнього рівня бакалавр

галузь знань **24 Сфера обслуговування**

спеціальність **242 Туризм і рекреація**

Вид дисципліни: загальноуніверситетська

Обсяг, кредитів: 120 годин / 4 кредити

Форма підсумкового контролю: залік

Київ – 2024 рік

Робоча програма «Україна в контексті світового розвитку» для здобувачів освіти за всіма галузями знань, за всіма спеціальностями, першого (бакалаврського) рівня. К. : Університет «Україна», 2024. 35 с.

Розробник програми:

Савич В.О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу Інституту права та суспільних відносин.

Викладач:

Батаєва Катерина Вікторівна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу Інституту права та суспільних відносин.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу Інституту права та суспільних відносин.

Протокол від «28» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

 (Тетяна КАДЛУБОВИЧ)

(прізвище та ініціали)

«28» серпня 2024 року

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2025/2026	2026/2027	2027/2028	2028/2029
Дата засідання кафедри / циклової комісії	28.08.2024			
№ протоколу	1			
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу <http://vo.ukraine.edu.ua/> за адресою: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=4625>.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній / освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів – 4 кредити ЄКТС	Галузь знань 24 Сфера обслуговування (шифр і назва)	Вид дисципліни <u>загальноуніверситетська</u>	
Загальний обсяг годин – 120 годин	Спеціальність 242 Туризм і рекреація (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціалізація (назва)	Цикл підготовки <u>загальний</u> (загальний чи професійний)	
Змістових модулів – 2			
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 3 самостійної роботи – 6	Освітній/освітньо-професійний ступінь: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		30 год	8 год
		Практичні, семінарські	
		14 год	4 год
		Лабораторні	
		год	год
		Самостійна робота	
		76 год	108 год
		Індивідуальні завдання: год	
		Вид семестрового контролю: залік	
Відсоток аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 36,6% для заочної форми здобуття освіти – 10%			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми здобуття освіти становить:

1-2 курси навчання ОС «бакалавр» і «молодший бакалавр», ОПС «фаховий молодший бакалавр» та ОКР «молодший спеціаліст» – 20% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти;

3-4 курси ОС «бакалавр», 1-2 курси ОС «магістр» – 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми здобуття освіти мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи, заплановані програмою дисципліни, і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми для здобуття ними всіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти заочної форми доєднатись за розкладом до аудиторних занять здобувачів освіти денної форми.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни:

- показати місце і роль України у розвитку світової цивілізації.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів освіти з історією проголошення незалежності, досвідом становлення і проблемами реформування політичної системи України;
- показати етнополітичну ситуацію в Україні у динаміці сучасних зовнішньополітичних викликів;
- довести значимість внеску українців у світову науку, техніку, економіку, культуру, освіту;
- вказати стратегії, що приведуть Україну до розквіту демократії, економіки і людського життя;
- навчити здобувачів освіти давати правдиву оцінку українському національно-визвольному руху та застосовувати його історичний досвід для вирішення сучасних проблем України;
- виховувати у здобувачів освіти почуття патріотизму і прагнення чину в ім'я кращого майбутнього українського народу.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- розвиток української національної ідеї, умови формування української народності та спільність цього процесу із всесвітньоісторичним;
- форми української державності та національні державотворчі традиції, особливості сучасного розвитку країни в контексті світового розвитку;
- суть стратегії та пріоритети євроінтеграційної політики України;
- оцінювати місце України в системі сучасних геополітичних координат.

вміти:

- аналізувати й узагальнювати матеріал щодо визначення місця України в сучасному світі;
- використовувати набуті знання у повсякденному житті й побуті та майбутній професійній діяльності;
- оцінювати найважливіші події та явища в контексті світових державотворчих традицій;

- відрізняти об'єктивну інформацію про українців та Україну від дезінформації;
- спираючись на здобуті знання, відстоювати інтереси українського народу в Україні та за її межами.

Компетентності, які здобуваються під час вивчення дисципліни:

Здатність усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, її місця в загальній системі знань про суспільство та в розвитку суспільства.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав та свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК14. Здатність працювати в команді та автономно.

ФК 1. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності.

ФК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК 14. Здатність працювати в міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

ФК 15. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

ПРН 4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

ПРН 11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.

ПРН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

ПРН 15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

ПРН 16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПРН 20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1. Незалежна, цілісна, унітарна Україна в контексті світового розвитку

Тема 1. Проголошення незалежності і розвиток Української демократичної держави. (2 год)

Тема 2. Досвід становлення і проблеми реформування політичної системи України. (4 год)

Тема 3. Основні тенденції соціально-економічного розвитку України в контексті світового розвитку. (4 год)

Тема 4. Культура в контексті цивілізаційного вибору України. (2 год)

Тема 5. Етнополітична ситуація в Україні у динаміці сучасних зовнішньополітичних викликів. (2 год).

Змістовий модуль 2. Стратегічні пріоритети в зовнішній політиці України

Тема 6. Членство України в міжнародних організаціях. (4 год)

Тема 7. Україна і ЄС: проблеми стратегічної взаємодії. (4 год)

Тема 8. Євроатлантичний курс України. (2 год)

Тема 9. Країни Азійсько-Тихоокеанського регіону та Україна. (2 год)

Тема 10. Україна в системі сучасних геополітичних координат (у контексті російсько-української війни). (2 год)

Тема 11. Становлення і розвиток освітньої інтеграції та інклюзії за кордоном та в Україні. (2 год)

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передусь цій дисципліні: «Історія України».

Міжпредметні зв'язки: «Історія України», «Філософія», «Українознавство», «Політологія», «Країнознавство», «Психологія», «Міжнародна економічна інтеграція», «Історія держави і права України» тощо.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт													
	денна форма							заочна форма						
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.
		у тому числі							у тому числі					
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Модуль 1														
Змістовий модуль 1. Незалежна, цілісна, унітарна Україна в контексті світового розвитку														
Тема 1. Проголошення незалежності і розвиток Української демократичної держави.	13	2	2				9	22	2					20
Тема 2. Досвід становлення і проблеми реформування політичної системи України.	15	4	2				9	20						20
Тема 3. Основні тенденції соціально-економічного розвитку України в контексті світового розвитку.	15	4	2				9	20						20
Тема 4. Культура в контексті цивілізаційного вибору України.	11	2					9	15						15
Тема 5. Етнополітична ситуація в Україні у динаміці сучасних зовнішньополітичних викликів.	13	2	2				9	15						15
Разом за змістовим модулем 1	67	14	8				45	92	2					90

Змістовий модуль 2. Стратегічні пріоритети в зовнішній політиці України														
Тема 6. Членство України в міжнародних організаціях.	11	4	2				5	8	2	2				4
Тема 7. Україна і ЄС: проблеми стратегічної взаємодії.	11	4	2				5	6	2					4
Тема 8. Євроатлантичний курс України.	7	2					5	4						4
Тема 9. Країни Азійсько-Тихоокеанського регіону та Україна.	9	2	2				5	4						4
Тема 10. Україна в системі сучасних геополітичних координат (у контексті російсько-української війни).	7	2					5	4						4
Тема 11 Становлення і розвиток освітньої інтеграції та інклюзії за кордоном та в Україні.	8	2					6	2						2
Разом за змістовим модулем 2	53	16	6				31	28	4	2				22
Усього годин	120	30	14				76	120	6	2				112

Примітки. 1. Слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення. 2. АР – аудиторна робота, СР – самостійна робота, ІНДЗ – індивідуальне завдання. 3. Можуть застосовуватися такі форми і методи контролю знань, як опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання, реферат, співбесіда, огляд додаткової літератури, підготовка та проведення презентації, складання кросворду за основними термінами теми, контрольна робота, письмове тестування, експрес-тестування, комп'ютерне тестування тощо, а також наведені в розділі II таблиці пункту 11.1.

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Україна в контексті світового розвитку»

Разом: 120 год, лекції – 30 год, семінарські заняття – 14 год, самостійна робота – 76 год, підсумковий контроль – 2 год

Модулі	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
Назва модуля	Незалежна, цілісна, унітарна Україна в контексті світового розвитку					Стратегічні пріоритети в зовнішній політиці України					
Кількість балів за модуль	40 балів					30 балів					
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Проголошення незалежності і розвиток Української демократичної держави	Досвід становлення і проблеми реформування політичної системи України	Основні тенденції соціально-економічного розвитку України в контексті світового розвитку	Сульгура в контексті цивілізаційного вибору України	Етнополітична ситуація в Україні у динаміці сучасних зовнішньополітичних викликів	Членство України в міжнародних організаціях	Україна і ЄС: проблеми стратегічної взаємодії	Євроатлантичний курс України.	Країни Азійсько-Тихоокеанського регіону та Україна	Україна в системі сучасних геополітичних координат (у контексті російсько-української війни).	Становлення і розвиток освітньої інтеграції та інклюзії за кордоном та в Україні
Теми семінарських занять											
Теми практичних занять	Тема 1. Проголошення незалежності і розвиток Української демократичної держави	Тема 2. Досвід становлення і проблеми реформування політичної системи України	Тема 3. . Основні тенденції соціально-економічного розвитку України в контексті світового розвитку	Тема 4. Етнополітична ситуація в Україні у динаміці сучасних зовнішньополітичних викликів		Тема 5. Членство України в міжнародних організаціях	Тема 6. Україна і ЄС: проблеми стратегічної взаємодії	Тема 7. Країни Азійсько-Тихоокеанського регіону та Україна			

Теми лабораторних занять							
Самостійна робота	10 балів	10балів	10балів	10 балів	10балів	10 балів	10балів
Тести							
ІНДЗ	30 балів						
Види поточного контролю	Опитування (70 балів)						
Підсумковий контроль	Залік						

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проголошення незалежності і розвиток Української демократичної держави	2
2	Досвід становлення і проблеми реформування політичної системи України	2
3	Основні тенденції соціально-економічного розвитку України в контексті світового розвитку	2
4	Етнополітична ситуація в Україні у динаміці сучасних зовнішньополітичних викликів	2
5	Членство України в міжнародних організаціях	2
6	Україна і ЄС: проблеми стратегічної взаємодії	2
7	Країни Азійсько-Тихоокеанського регіону та Україна	2

4.3.4. Індивідуальні завдання

1. Українство в контексті світових цивілізаційних процесів: історичний аналіз.
2. Праісторія українців у контексті світових цивілізаційних процесів.
3. Історичне значення виникнення, розширення та зміцнення Київської Русі на міжнародній арені.
4. Галицько-Волинська держава: внутрішня та зовнішня політика.
5. Українська державність в умовах Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої (друга половина XIV ст. – перша половина XVI ст.).
6. Роль Козацько-гетьманської держави на міжнародній арені (середина XVII ст. – кінець XVIII ст.).
7. Українське національно-культурне Відродження кінця XVIII ст. – XIX ст.: періодизація та особливості.
8. Здобутки та наслідки національно-демократичної революції (1917-1920 рр.).
9. Політичне становище України в міжвоєнний період та у Другій Світовій війні.
10. Україна в післявоєнний період та криза радянської тоталітарної системи.
11. Проголошення і розвиток Української незалежної держави.
12. Незалежна, цілісна, унітарна Україна в контексті світового розвитку.
13. Співпраця України з ООН.
14. Україна і ЄС: проблеми стратегічної взаємодії.
15. України-НАТО: перспективи членства.

16. Країни АТР та Україна.
17. Глобальні проблеми сучасності та Україна.
18. Україна у світових глобалізаційних процесах: виклики і відповіді.
19. Європейська інтеграція: успіхи та проблеми.
20. Шляхи розробки української національної ідеї.

4.3.5. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання здобувачами освіти ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом (**2 бали**);
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив самостійно (**3 бали**);
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**3 бали**);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**2 бали**);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (**3 бали**);
- ✓ дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**5 балів**);
- ✓ дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **15 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

1. Україна в сучасному геополітичному просторі.
2. Трипільська культура як світовий культурний феномен.
3. Перші цивілізації на теренах України.
4. Геополітичні аспекти національної безпеки й оборони України.
5. Зв'язок культури Київської Русі з Античністю.
6. Захист культурних цінностей України в умовах російської неоекспансії та агресії.
7. Суспільно-політичне значення Київської Русі.
8. Утворення Галицько-Волинського князівства та його зв'язок із іншими державами.
9. Внутрішня та зовнішня політика князя Данила Романовича.
10. Адаптація української культури до західних стандартів і відстоювання її суверенітету.
11. Особливості соціально-політичного життя Галицько-Волинської держави.
12. Українські землі під владою іноземних держав (XIV-XV ст.).
13. Європейський вибір сучасної України.
14. Україна: Геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі.
15. Роль Козацько-гетьманської держави на міжнародній арені (середина XVII ст. – кінець XVIII ст.).
16. Національно-визвольна війна середини XVII ст.
17. Становлення козацько-гетьманської державності.
18. Проблеми та перспективи української реформації (1991-2023).
19. Українське національно-культурне Відродження кінця XVIII ст. – XIX ст.: періодизація та особливості.
20. Генеза та періодизація національно-культурного відродження в Україні.
21. Дворянський період українського національно-культурного відродження, його особливості.
22. Народницький період національно-культурного відродження. Суспільно-політична діяльність Кирило-Мефодіївського братства.
23. Національно-культурне відродження в Галичині XIX ст. Культурно-просвітницька діяльність «Руської Трійці».
24. Модерний період національно-культурного відродження, його характерні риси й ознаки.
25. Зародження теорії освіченого абсолютизму в працях Ф. Прокоповича.
26. Просвітитель-демократ та філософ Г.С. Сковорода.
27. «Права, за якими судився малоросійський народ»: зміст і значення.
28. Значення і роль «Історії Русів» для українського суспільства.
29. Геополітичний вимір етнонаціональних процесів в Україні.
30. Культурологічний вимір Євромайдану та Революції Гідності.
31. Діяльність і цивілізаційний вплив Кирило-Мефодіївського товариства (1846-1847 рр.).

32. Основні ідеї, організаційні і програмні положення у «Статуті слов'янського товариства св. Кирила і Мефодія», «Книзі буття українського народу» М. Костомарова.
33. Світовий вплив творчості Т.Г. Шевченка.
34. Діяльність і погляди представників революційного народництва.
35. В. Антонович, його концепції народоправства, федералізму, автономізму та ідеї державності.
36. Погляди та діяльність М. Драгоманова.
37. Ідеї С. Подолинського про державу, її роль і функції в суспільстві.
38. Імідж України та геополітичні концепції її становлення в новому світопорядку.
39. Політичні погляди О. Терлецького.
40. Значення творчості та ідей І. Франка.
41. Націонал-самостійницька концепція М. Міхновського.
42. Націотворча державницька теорія В. Липинського.
43. Україна – Литва: безпековий вимір нових геополітичних стратегій.
44. Україна – Польща: безпековий вимір нових геополітичних стратегій.
45. Українська народна республіка М. Грушевського.
46. Політичні погляди та діяльність В. Винниченка.
47. Відродження козацької держави П. Скоропадського.
48. Політичні погляди С. Петлюри.
49. Сучасні засади розвитку і взаємин України з Європейським Союзом.
50. Перспективи співпраці з НАТО.
51. Взаємодія з ООН.
52. Членство України в міжнародних організаціях.
53. Україна і ЄС: проблеми стратегічної взаємодії.
54. Євроатлантичний курс України.
55. Українсько-російські відносини: міфи та реальність.
56. Глобальні проблеми сучасності і Україна.
57. Порушення міжнародної безпеки та ескалація конфлікту з 2014 року.
58. Цілі сталого розвитку ООН 2016-2030 рр.
59. Позитивні та негативні сторони впливу глобалізації на розвиток національної економіки.
60. Транснаціональні корпорації в Україні: сучасний стан та перспективи інвестицій.

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у таблицях нижче.

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(дослідження у вигляді реферату)**

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 бали
2.	Складання плану реферату	2 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	10 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	4 бали
Разом		30 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
24 – 30 та більше	відмінно	5	A	відмінно
16 – 23	добре	4	BC	добре
8 – 15	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 7	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.6. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Україна на перехресті геополітичних інтересів	1
2	Геополітичне положення України в Центрально-Східній Європі	1
3	Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат	1
4	Новий формат взаємовідносин України з НАТО	1
5	Образотворче мистецтво, театр та архітектура незалежної України	1
6	Потенціал регіонального лідерства в Україні	1
7	Становлення української самоідентифікації у воєнний період	1
8	Українське національне відродження і культура у 90-х рр.	1
9	Українська культура в контексті процесів глобалізації	1
10	Російська збройна агресія проти України	1
11	Російська інформаційна війна проти України	1
12	Становлення і розвиток інформаційного суспільства в умовах глобалізації	1
13	Плюси і мінуси вступу України до НАТО	1
14	Місце України у світі в контексті переходу до сталого розвитку	1
15	Україно-Американська взаємодія: сучасний стан та перспективи	1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Витоки ідей державності в Україні			
Тема 1. Проголошення незалежності і розвиток Української демократичної держави	Конспект лекції, семінарське заняття	10	I
Тема 2. Досвід становлення і проблеми реформування політичної системи України	Конспект лекції, семінарське заняття	10	II
Тема 3. Основні тенденції соціально-економічного розвитку України в контексті світового розвитку	Конспект лекції, семінарське заняття	10	III
Тема 4. Етнополітична ситуація в Україні у динаміці сучасних зовнішньополітичних викликів	Конспект лекції, семінарське заняття	10	IV
	Конспект лекції, семінарське заняття	8	V
	<i>Всього: 40 балів</i>		
Змістовий модуль 2. Стратегічні пріоритети в зовнішній політиці України			
Тема 5. Членство України в міжнародних організаціях	Конспект лекції, семінарське заняття	10	VI
Тема 6. Україна і ЄС: проблеми стратегічної взаємодії	Конспект лекції, семінарське заняття	10	VII
Тема 7. Країни Азійсько-Тихоокеанського регіону та Україна	Конспект лекції, семінарське заняття	10	VIII
<i>Всього: 4 год</i>	<i>Всього: 30 балів</i>		
	підсумкова модульна контрольна робота, залік	30	
<i>Разом: 14 год</i>	<i>Разом: 100 балів</i>		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод "вибуху", метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовуються для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

- Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

- Методика викладання навчальної дисципліни — вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами та порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами слуху

Для здобувачів освіти з вадами слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має ваду слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з вадами слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовлення.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з руховими порушеннями

Здобувачі освіти з руховими порушеннями, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з руховими порушеннями навчатися без необхідності фізично перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голівки).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники

для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг виконуваних письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається із трьох модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов’язкові									
1.1. Відвідування лекцій	1	3	3	6	6	2	2	2	2
1.2. Відвідування семінарських і практичних занять	2	1	2	3	6	1	2	1	2
1.3. Робота на семінарському і практичному занятті	5	1	5	3	15	1	5	1	5
1.4. Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)									
1.5. Виконання завдань для самостійної роботи	10		10		10		10		10
1.6. Виконання модульної роботи	30							1	30
1.7. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	30				30				
Разом		-		-		-			
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 50									
II. Вибіркові									
Виконання завдань для самостійного опрацювання									
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу									
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики									
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу									
2.4. Підготовка наукової статті з будь- якої теми курсу	10								
2.5. Участь у науковій студентській конференції	10								
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду									
Разом		-		-		-			
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10									
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60									

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
45 – 53	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
36 – 44	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
21 – 35	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 20		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
30 – 35	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
24 – 29	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
14 – 23	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 13		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота							Разом	Залік	Сума
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2				Змістовий модуль №3	Змістовий модуль №4			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	не більше 60	не більше 40	не більше 100
5	10	10	10	10	5	10			

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорний конспект лекцій.
2. Навчальний посібник.
3. Запитання і завдання для заліку

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

7.2. Глосарій (термінологічний словник)

АРІЇ – стародавні народи індоєвропейської мовної сім'ї.

БУНТ – форма масової поведінки, яка означає ряд стихійних форм колективного протесту: масового хвилювання, повстання. Б. означає непокору офіційній владі. Причиною його виникнення є масове невдоволення чимось (умовами життя і праці, гнітом, поганим ставленням тощо), або кимось (найчастіше керівництвом).

ВЛАДА – це взаємодія, яка ґрунтується на нерівності індивідів, коли одна особа може примушувати одну чи кілька осіб до певних дій, незалежно від їхнього бажання, а іноді й всупереч йому.

ГЕТЬМАНЩИНА – українська козацька держава на території Наддніпрянщини, Сіверщини, Полісся та Східного Поділля.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

ДЕМОГРАФІЯ – наука про населення, яка вивчає його чисельність, склад, структуру, розподіл на території, а також зміну цих об'єктів у часі.

ДЕРЖАВА – форма політичної організації суспільства, основне знаряддя політичної влади; орган управління суспільною структурою, формами власності і пов'язаною з нею структурою виробництва.

ДИНАСТІЯ – монархи того самого роду, які змінюють один одного на троні за правом успадкування або спорідненості; також — правлячий рід, правлячий дім.

ДОМІНУЮЧА КУЛЬТУРА – сукупність цінностей, вірувань, традицій і звичаїв, якими керується більшість членів суспільства.

ЕЛІТА – коло людей, які мають високе суспільне становище, обумовлене особливими професійними, особистісними якостями і досягненнями, або також таких, що отримали свій статус у спадщину або за рахунок просування в межах закритої елітної групи.

ЕТНІЧНА ГРУПА – це частина суспільства, члени якої вважають (або інші так вважають щодо них), що спільним для них усіх є їхнє походження, культура і що вони беруть участь у спільній діяльності.

ЕТНОС – тип культурної спільноти, яка приділяє значну увагу спільному походженню та історичній долі і вирізняється з-поміж інших подібних спільнот однією або кількома культурними особливостями: релігією, звичаями, мовою тощо.

ЕТНОЦЕНТРИЗМ – тенденція оцінювати звичаї, норми і цінності інших культур, з позиції сприйняття власної культури як центральної і безумовно правильної.

ЗВИЧАЇ – це схвалювані суспільством масові взірці дій, які рекомендується виконувати.

ІДЕОЛОГІЯ – система філософських поглядів та ідей, які відображають ставлення їх членів до дійсності, один до одного, способи засвоєння цієї дійсності і її перетворення, відповідно до ідеалів цього суспільного руху,

стійка, спадкоємна і виконує соціальну функцію, виробляючи певному суспільному рухові тип мислення, поведінки і програми соціальної дії.

ІНДОЄВРОПЕЙЦІ – носії індоєвропейських мов, до яких відносяться багато давніх та сучасних народів: вірмени, балти, германці, греки, іллірійці, індійці, іранці, італіки, кельти, слов'яни, тохари, фракійці, фригійці, хетти.

ІСТОРИОГРАФІЯ – спеціальна галузь історичної науки, яка вивчає тенденції розвитку історичних знань, історичної думки, діяльність наукових осередків та центрів історичної науки, внесок визначних істориків у збагачення історичних знань не лише з історії України, але й світової історії.

КИМЕРІЙЦІ – стародавній кочовий народ, який жив на території Північного Причорномор'я (півдня України) в IX — VII століттях до н. е.

КОНТРАКУЛЬТУРА – це різновид субкультури, який не просто відрізняється від домінуючої культури, але протистоїть їй, принципово не сприймаючи пануючих у суспільстві цінностей.

КОНСТИТУЦІЯ – основний державний документ (закон), який визначає державний устрій, порядок і принципи функціонування представницьких, виконавчих та судових органів влади, виборчу систему, права й обов'язки держави, суспільства та громадян.

КОНЦЕПЦІЯ – система взаємопов'язаних поглядів на певні явища і процеси; спосіб їх розуміння і трактування; головна ідея певної теорії.

КУЛЬТУРА – це система цінностей, уявлень про життя і кодів поведінки, спільних для людей, пов'язаних певним способом життя.

КУЛЬТУРНИЙ РЕЛЯТИВІЗМ – це переконаність індивіда у тому, що оцінка окремого елемента культури (звичаю, норми, цінності) можлива тільки в межах тієї культури, з якої він походить.

ЛЕГІТИМНІСТЬ – це здатність системи породжувати і підтримувати віру, що існуючі політичні інститути є найбільш придатними для суспільства.

ЛОБІЗМ – це особлива система реалізації інтересів окремих організацій і різноманітних соціальних груп, шляхом цілеспрямованого впливу на органи законодавчої та виконавчої влади, з метою отримати схвалення або несхвалення ними того чи іншого законопроекту.

ЛЮДСТВО – всі люди в цілому, людська спільнота, сукупність людей (осіб виду людина розумна).

МАСОВА ПОВЕДІНКА – це спонтанні і нетривалі суспільні дії, відносно великої кількості людей, які перебувають у невизначеній ситуації.

МЕТОД – це спосіб, сукупність прийомів і процедур практичного і теоретичного пізнання дійсності, технологічний принцип вивчення об'єкта.

МИСТЕЦТВО – одна з форм суспільної свідомості; вид людської діяльності, що відбиває дійсність у конкретно-чуттєвих образах, відповідно до певних естетичних ідеалів, пізнання і відтворення світу через почуття та переживання.

МОДЕРНІЗАЦІЯ – це перехід від традиційного аграрного стабільного суспільства до світського, урбанізованого, індустріального, до суспільства, яке безперервно змінюється.

НАРОДНИЦТВО – ідеологія і громадсько-політичний рух, що охопив вихідців із дворянства та різночинної інтелігенції Російської імперії у 60-х – 80-х роках 19 ст. Представники цього напрямку виражали інтереси селянської демократії, поєднуючи радикально-буржуазно-демократичну і антикріпосницьку програму з ідеалами утопічного соціалізму.

НАТОВП – тимчасове і неорганізоване зібрання людей, які перебувають у безпосередній фізичній близькості і мають спільний об'єкт зацікавлення.

НАЦІОНАЛІЗМ – ідеологія і напрямок політики, базовим принципом яких є теза про цінність нації як найвищої форми суспільної єдності та її первинності в державотворчому процесі.

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ – акумулятор прогресивних національних програм, політичних ідей, гасел, цінностей, рушій національного прогресу, основа національно-визвольних рухів, національної самосуверенізації. Національна ідея становить платформу національної ідеології, визначає теоретичні засади національної свідомості.

НАЦІЯ – історична сукупність людей, що має власну назву, свою історичну територію, спільні міфи та історичну пам'ять, спільну масову громадську культуру, спільну економіку і єдині юридичні права та обов'язки для усіх членів.

НЕРІВНІСТЬ – становище, за якого люди не мають рівного доступу до соціальних благ.

НОРМИ – засоби соціальної регуляції поведінки індивідів і груп. У нормативній структурі виділяють звичаї, моральні норми і заводи.

ОСВІЧЕНИЙ АБСОЛЮТИЗМ – політика, здійснювана у XVIII столітті в деяких європейських монархічних державах. Її змістом було знищення або перетворення «згори» найбільш застарілих феодальних порядків.

ПАНІКА – це форма масової поведінки, коли люди, зіткнувшись із небезпекою, виявляють некоординовані реакції. Під впливом Я. люди діють неорганізовано, емоційно, часто заважаючи і травмуючи один одного.

ПАТРІОТИЗМ – громадянське почуття, змістом якого є любов до батьківщини і готовність пожертвувати своїми інтересами заради неї, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури, особливе емоційне переживання своєї приналежності до країни і свого громадянства, мови, історії, традицій, готовність діяти в інтересах вітчизни та постати на її захист у разі необхідності.

ПЕРВІСНЕ СУСПІЛЬСТВО – тривалий період в історії людства: від початкового етапу становлення людини та суспільства і до виникнення перших цивілізацій.

ПРОГРЕС – це якісні чи структурні зміни певного суспільного явища чи соціальної системи, які, з позиції певних визначених оцінкових критеріїв, становлять удосконалення цього явища, порівняно з його попереднім станом.

ПРОСВІТНИЦТВО – широка ідейна течія, яка відображала антифеодальний, антиабсолютистський настрій освіченої частини населення у другій половині XVII —XVIII століття.

РЕВОЛЮЦІЯ – комплексна зміна багатьох або всіх сторін суспільного життя, яка стосується основ існуючого ладу.

РЕФОРМА – часткове вдосконалення у якійсь сфері життя, ряд поступових перетворень, які не стосуються основ існуючого ладу.

САНКЦІЇ – це покарання і винагороди, які застосовуються суспільною групою до індивіда, який не дотримується засад, обов'язкових для членів цієї групи.

СКІФИ – екзоетнонім грецького походження, який у сучасній науковій та художній літературі застосовується до практично всіх кочових племен, що мешкали у VII—III ст. до н. е. на землях Великого Євразійського Степу, тобто від степів сучасної України на заході й до сучасної Монголії та Китаю на сході.

СЛОВ'ЯНИ – найбільша в Європі етномовна спільність.

СУБКУЛЬТУРА – частина загальної культури, система цінностей, традицій і звичаїв, характерних великій соціальній групі.

СУСПІЛЬНІ РУХИ – це об'єднання великої кількості людей, мобілізованих для підтримки або опору культурним або соціальним змінам.

СУСПІЛЬСТВО – 1) у широкому розумінні це сукупність усіх видів взаємодії та форм об'єднання людей, в якій знаходить вияв їх взаємозалежність один від одного і які склалися історично; 2) у вузькому розумінні – історично конкретний тип соціальної системи, певна форма соціальних стосунків.

ТЕНДЕНЦІЯ – можливість тих чи інших подій розвиватися у певному напрямку.

ТРАДИЦІЇ – елементи соціальної і культурної спадщини, які передаються з покоління в покоління і зберігаються у певній спільноті, соціальній групі протягом тривалого часу.

ТРАДИЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО (до індустріальне) – це суспільство з аграрним укладом, малодинамічними соціальними структурами та із заснованим на традиції способом соціокультурної регуляції. У ньому переважає натуральне господарство, застосовуються прості технології, а відтак – поділ праці є нескладним.

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА КОРПОРАЦІЯ – це корпорація, що здійснює міжнародне виробництво промислових продуктів на основі прямих іноземних інвестицій та має прямий контроль над своїми закордонними філіями.

УРБАНІЗАЦІЯ – це процес зростання і підвищення ролі міст, збільшення частини міського населення і поширення міського способу життя на всі прошарки населення.

ФУНКЦІЯ – обов'язок, значення, призначення, роль.

ЦИВІЛІЗАЦІЯ – людська спільнота, яка впродовж певного періоду часу (процес зародження, розвиток, загибель чи перетворення цивілізації) має стійкі особливі риси в соціально-політичній організації, економіці та культурі (науці, технологіях, мистецтві тощо), спільні духовні цінності та ідеали, ментальність (світогляд).

ЦІННОСТІ – це загально визнані переконання щодо цілей, до яких соціальна спільнота (і кожен її член) повинні прагнути, якими вони керуються у своєму щоденному житті.

ШОВІНІЗМ – пропагування переваги одного народу (нації) над іншими народами (націям) й обґрунтування «права» на дискримінацію та пригнічення інших націй.

7.3 Рекомендована література

Основна література

1. Таланчук П.М. «Русь-Україна: через незламність і єдність в успішне майбутнє»: монографія. Київ, Університет «Україна», 2024.

2. Базиленко А. К., Іванова І. Б., Кириленко В. Г., Кондукоцова Н.В. Рекомендації студентам щодо активного навчання в умовах онлайн-освіти: навчально-методичний посібник. Київ: Університет «Україна», 2020. 85 с.

3. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / Авт. кол.: О. Рафальський (керівник), Я. Калакура (науковий редактор), О. Калакура, М. Юрій. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с. ISBN 978-966-02-9883-5

4. Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій : матеріали круглого столу (Київ, 15 листопада 2022 р.) / За наук. ред. Ю. Ж. Шайгородського, С. Л. Чуніхіної ; Національна академія наук України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ : Талком, 2022. 36 с.

5. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми : монографія. Вид. 2-ге, доп. / Авторський колектив: О. М. Майборода (керівник авторського колективу), Т. А. Бевз, В. А. Войналович, М. В. Горбатюк, Г. І. Зеленько, О. Я. Калакура, М. С. Кармазіна, О. Ю. Кондратенко, В. В. Коцур, Л. О. Кочубей, О. О. Ляшенко, Ю. О. Ніколаєць, В. В. Новородовський, О. О. Рафальський, М. Ю. Рябчук, З. Ф. Самчук, Ю. Ж. Шайгородський, Ю. І. Шаповал. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с. ISBN 978-966-02-9971-9

6. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання : монографія / Авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с. ISBN 978-966-02-9488-2

7. Кондратенко О.Ю. Україна у світових рейтингах демократії : монографія. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 176 с. ISBN 987-617-14-0034-4

8. Суспільно-політичні та історичні аспекти розвитку сучасної єврейської громади України: європейський контекст : монографія / Авторський колектив: А. Ю. Подольський (керівник), М. М. Гон, П. О.

Журавель, Н. С. Івчик, О. В. Козерод, Ф. Л. Левітас, К. В. Попова, Ш. Ш. Рамазанов, М. І. Тяглий, І. В. Туров. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 376 с. ISBN 978-966-02-9967-2

9. Сучасний політичний дискурс з проблеми багатополюсної реструктуризації сучасного світу : монографія / Авторський колектив: З. Самчук, В. Левкулич, Ю. Шаповал, О. Чорний, В. Ковалевський; за заг. ред. З. Самчука. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 400 с. ISBN 978-617-14-0095-5

10. Ясінська А.Ю. Поведінка виборців, що не визначилися в електоральних процесах в Україні та європейських країнах (2010–2019) : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 328 с. ISBN 978-966-02-9910-8

11. Ієрархія цінностей населення Сходу та Півдня України: етнополітичний аспект в умовах російської агресії : монографія / Авт. кол.: В. А. Войналович (керівник, наук. ред.), В. Є. Єленський, О. Я. Калакура, В. О. Котигоренко, В. М. Кулик, Ю. О. Ніколаєць, Ю. М. Поліщук, М. Ю. Рябчук. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 344 с. ISBN 978-966-02-9912-2

12. Новородовський В. В. Національні меншини України в політичних процесах (1945–1991): науковий дискурс : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 152 с. ISBN 978-966-02-9909-

13. Національна стійкість України та національна безпека. Аналітична записка / За ред. О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 40 с.

14. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с. ISBN 978-966-02-9621-3

15. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / Авт. кол.: В. О. Котигоренко (керівник), О. Я. Калакура, Л. Л. Ковач, В. В. Коцур, Н. І. Кочан, О. О. Ляшенко, Ю. О. Ніколаєць, В. В. Новородовський, М. І. Панчук. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с. ISBN 978-966-02-9477-6

16. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь / За ред. О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 88с. ISBN 978-966-02-9533-9

17. Загородня А. С., Кулик А. В. Роль ООН у врегулюванні та підтримці міжнародної безпеки: миротворчість і превентивна дипломатія. *Modern scientific journal (Сучасний науковий журнал)*. 2024. Вип. N6 (4). С. 112-120. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-6-14>

Додаткова література

1. Алексеев І.В. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір : підруч. [для слухачів (студентів і курсантів), викладачів, аспірантів, держ. службовців – усіх, кого цікавлять безпекові аспекти міжнар. політ.-прав. процесів доби глобалізації] / Ірина Алексеев, Артем Курас, Артур Маргулов ; за заг. ред. Ірини Алексеев ; М-во внутр. справ України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2021. 163 с.
2. Глобальні проблеми сучасності : підручник / [В. С. Бакіров та ін.] ; за ред. В. С. Бакірова (голова) [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020. 631 с.
3. Енциклопедія історії України. Том Україна – українці. Книга 2. Київ: Наукова думка, 2019. 904 с.
4. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні: монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.
5. Кадлубович Т.І., Черняк Д.Р. Державна інформаційна політика як протидія загрозам інформаційному суверенітету. *Modern scientific journal (Сучасний науковий журнал)*. 2024. Вип. 6(4). С. 121-127. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-6-15>
6. Комаров М.А. Порівняльний аналіз антикорупційного законодавства України та країн ЄС: імплементація та адаптація кращих практик. *Modern scientific journal (Сучасний науковий журнал)*. 2024. Вип. 4(2). С. 50-56. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-4-7>
7. Корсак К., Таланчук П., Давиденко Г., Калакура Я., Кірик Т., Похресник А. Невідворотність історико-археологічної революції в науці: як передумова спростування брехні про пращурів українців. *Grail of Science*, 2022. № 18-19, С. 317-329.
8. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Філософія фундаментальних знань: війна у мирі та мир у війні. Київ: Ліра-К, 2023. 370 с.
9. Удавана Росія: імітація величч і могутності / Зеленько Г. (керівник проєкту, науковий редактор), Лісничук О., Нагірний В., Павленко І., Рябчук М., Стародуб А. Ніжин : Видавець Лисенко М.М., 2024. 288 с. ISBN 978-617-640-624-2
10. Україна в контексті історичного розвитку Європи: підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / С. Ю. Боева, В. Ю. Бузань, А. А. Кізлова та ін. За редакцією д.і.н., проф. С. О. Костилюєвої. К. : Арт Економі, 2021. 304 с.
11. Україна у світовій політиці : конспект лекцій / укладачі: С. М. Король, М. С. Назаров, В. О. Дементов. Суми : Сумський державний університет, 2018. 140 с.

7.4. Інформаційні ресурси

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

1. Інтернет супровід навчальної дисципліни: <http://vo.ukraine.edu.ua/>.
2. Електронна онлайн бібліотека: <http://ualib.com.ua/>.
3. Відкритий гуманітарний архів «АНТРОПОС»: <http://www.anthropos.org.ua/jspui/>.
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua.

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне ⁴ матеріально-технічне забезпечення
Лекція	власний або кафедральний ноутбук	проектор, інтерактивна дошка, фломастери до неї, приміщення з доступом до Інтернету
Практичне заняття		приміщення комп'ютерного класу №_____, встановлений у комп'ютерному класі ППП _____
Семінарське заняття	наочні та роздаткові матеріали	спеціалізований кабінет №_____, переносна дошка з відривними листами паперу
Лабораторне заняття		приміщення лабораторії №_____, розхідні матеріали, апаратура в робочому стані або приміщення комп'ютерного класу №_____, віртуальне середовище _____, доступ до Інтернету